

Förvaltningsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av gränsbevakningslagen och utlänningslagen och till vissa lagar som har samband med dem

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av gränsbevakningslagen och utlänningslagen och till vissa lagar som har samband med dem (RP 201/2017 rd): Ärendet har remitterats till förvaltningsutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet och försvarsutskottet för utlåtande.

Utlåtanden

Utlåtande har lämnats av

- grundlagsutskottet GrUU 6/2018 rd
- försvarsutskottet FsUU 3/2018 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Ari-Pekka Koivisto, inrikesministeriet
- lagstiftningsråd Anne Ihanus, inrikesministeriet
- enhetschef, överste Jarkko Alén, Gränsbevakningsväsendet
- lagstiftningsråd Tiina Ferm, inrikesministeriet
- specialsakkunnig Heidi Aliranta, inrikesministeriet
- specialsakkunnig Jukka Siro, inrikesministeriet
- äldre justitieombudsmannasekreterare Kristian Holman, Riksdagens justitieombudsmans kansli
- lagstiftningsråd Johannes Heikkonen, justitieministeriet
- enhetschef, brigadgeneral Antti Lehtisalo, försvarsministeriet
- regeringssekreterare Teija Pellikainen, försvarsministeriet
- regeringsråd Jenni Rantio, kommunikationsministeriet
- dataombudsman Reijo Aarnio, dataombudsmannens byrå
- polisöverinspektör Mikko Eränen, Polisstyrelsen
- chefsjurist Jan Sjöblom, skyddspolisen
- militärjurist Erik Jokinen, Huvudstaben
- tullöverinspektör Juha Vilkkö, Tullen
- avdelningschef Susanna Metsälampi, Trafiksäkerhetsverket

Betänkande FvUB 16/2018 rd

- specialsakkunnig Mari Österberg, Kommunikationsverket
- advokat Pekka Ylikoski, Finlands Advokatförbund
- professor Sakari Melander
- professor Olli Mäenpää.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- statsrådets kansli
- utrikesministeriet
- inrikesministeriet, migrationsavdelningen
- inrikesministeriet, räddningsavdelningen
- jord- och skogsbruksministeriet
- Republikens presidents kansli
- Ålands landskapsregering
- centralkriminalpolisen
- Migrationsverket
- Gräns- och sjöbevakningsskolan
- Trafikverket
- Finlands Kommunförbund
- Linja-autoliitto
- Centraförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- Reservistförbundet
- Beväringsförbundet rf.

Inget yttrande av

- Finavia Abp.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att gränsbevakningslagen, utlänningslagen, lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet, lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning och polislagen ändras. Syftet med propositionen är att utveckla Gränsbevakningsväsendets och gränsbevakningsmännens befogenheter under normala förhållanden så att Gränsbevakningsväsendet kan bereda sig på att snabbt och effektivt möta de hot som uppstår i Finlands säkerhetspolitiska omgivning, såväl självständigt som i samarbete med andra behöriga myndigheter.

Syftet med propositionen är i synnerhet att utvidga gränsbevakningsmännens befogenheter när det gäller att upprätthålla allmän ordning och säkerhet vid gränsövergångsställena, i Gränsbevakningsväsendets lokaler och på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning, när polisen är förhindrad att göra det. Vidare kompletteras Gränsbevakningsväsendets befogenheter i uppgifter som utförs på begäran av polisen eller i form av assistans till polisen.

Gränsbevakningslagens bestämmelser om handräckning ska uppdateras. I fortsättningen ska Gränsbevakningsväsendet vid bekämpning av terrorism kunna ge polisen handräckning som omfattar användning av militära maktmedel inte bara på havsområden utan också delvis på landområden. Det föreslås att bestämmelserna om handräckning som Försvarsmakten ger Gränsbevak-

Betänkande FvUB 16/2018 rd

ningsväsendet kompletteras och att handräckningen också ska kunna omfatta användning av maktmedel under en behörig gränsbevakningsmans uppsikt.

Till gränsbevakningslagen fogas bestämmelser om befogenheterna för värnpliktiga som anlitas för att stödja Gränsbevakningsväsendet, bestämmelser om en gränsbevakningsmans rätt att ingripa i obemannade luftfartygs och modellflygplans färd samt bestämmelser om temporärt avbrytande eller temporär begränsning av sjötrafiken.

Det föreslås att befogenheterna för sådan teknisk övervakning på havsområdet som företas av Gränsbevakningsväsendet förtydligas. Dessutom kompletteras Gränsbevakningsväsendets rätt att tillfälligt använda andra fastigheter än sådana som stadigvarande används av Gränsbevakningsväsendet, bestämmelserna om återkallande av gränsszonstillstånd och om gränsszonsanmälan samt Gränsbevakningsväsendets rätt att utfärda en begränsning av eller ett förbud mot rätten att röra sig.

Det föreslås att transportörernas skyldigheter enligt utlänningslagen och lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet vid de yttre gränserna utvidgas till att gälla även trafik över de inre gränserna när gränskontroll tillfälligt har återinförts vid dem.

Uttryckliga bestämmelser föreslås om Gränsbevakningsväsendets befogenheter i uppgifter med anknytning till det militära försvaret. Militära kommandomål som gäller användning av militära maktmedel behandlas enligt förslaget vid ett beslutsförfarande enligt lagen om försvarsmakten så att inrikesministern och chefen för Gränsbevakningsväsendet, utöver statsministern och försvarsministern, har rätt att vara närvarande och uttala sin uppfattning om saken.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt.

ALLMÄN MOTIVERING

Allmänt

Det framgår av propositionen att Finlands säkerhetspolitiska omgivning har förändrats snabbt på grund av kriser i närområdet, terrorism och olaglig massinvandring, och dess förutsägbarhet har minskat. Samtidigt har metoderna för hybridpåverkan blivit fler. Som hybridpåverkan betraktas i propositionen planmässig verksamhet där en statlig eller icke-statlig aktör använder sig av icke-militära metoder på ett mångsidigt sätt i syfte att försöka påverka en stats svagheter och nå sina egna mål. Syftet är att skapa press, skada, osäkerhet och instabilitet hos den som är föremål för åtgärderna. Hybridpåverkan kan också vara en del av en militär operation, särskilt i den inledande fasen av den. Hybridpåverkan kan samtidigt omfatta såväl informationsoperationer som terroristisk och annan brottslig verksamhet. Påverkan kan inledas snabbt redan under normala förhållanden.

Förvaltningsutskottet har för egen del granskat säkerhetshoten mot vårt land inom sitt ansvarsområde, bland annat i betänkandet (FvUB 5/2017 rd) om redogörelsen för den inre säkerheten och

Betänkande FvUB 16/2018 rd

i utlåtandet (FvUU 7/2018 rd) om regeringens proposition om ändring av 10 § i Finlands grundlag (RP 198/2017 rd).

Hybridhoten utgör, när de antar konkretare former, sådana störningar i den inre eller yttre säkerheten som i allmänhet kräver samarbete mellan flera myndigheter för att bekämpas. Hotfaktorerna kan inte längre som förut ses enbart som hot mot antingen den inre eller den yttre säkerheten. Den inre och den yttre säkerheten är allt oftare sammanflätade. Förvaltningsutskottet betonar att myndigheterna i det rådande säkerhetsläget som utgångspunkt bör kunna klara av säkerhetshoten med samma befogenheter som under normala förhållanden. Dessutom måste myndigheternas förmåga att stå emot belastningen från hybridpåverkan och dess följder utvecklas.

Det är viktigt att det finns tillräckliga befogenheter för att förebygga och bekämpa säkerhetshot, såväl i fråga om den inre säkerheten som i fråga om användning av militära maktmedel. För att trygga funktionsförmågan och klara av hoten bör olika myndigheters personal- och materialresurser dessutom i förekommande fall utnyttjas effektivt för att stödja den huvudansvariga myndigheten. Myndigheternas befogenheter bör också överlappa varandra på ett ändamålsenligt sätt.

Gränsbevakningsväsendet är vid sidan av polisen en central aktör när det gäller upprätthållandet av vårt lands inre säkerhet. Gränsbevakningsväsendet har med anledning av sina territorialövervakningsuppdrag och uppgifter i anknytning till det militära försvaret kompetens och befogenheter att bemöta även hot mot den yttre säkerheten. Förvaltningsutskottet håller med det som försvarsutskottet säger i sitt utlåtande FsUU 3/2018 rd om att gränsernas integritet och okränkbarhet är betydelsefulla värden i en självständig stat. Ett trovärdigt säkerhetssystem förebygger och upptäcker hot mot säkerheten. Särskilt viktigt är detta i bekämpningen av hybridhot, eftersom fientlig påverkan kan vara svår att identifiera i den inledande fasen. Gränssäkerhetssystemet med tillhörande trovärdiga kapaciteter är också i en militär hotbild ett väsentligt element i vårt försvar.

Förvaltningsutskottet anser att det är motiverat att utveckla Gränsbevakningsväsendets och gränsbevakningsmännens befogenheter under normala förhållanden utifrån propositionen så att Gränsbevakningsväsendet kan bereda sig på att snabbt och effektivt möta de hot som uppstår i Finlands säkerhetspolitiska omgivning, såväl självständigt som i samarbete med andra behöriga myndigheter. Det är också viktigt att förbättra Gränsbevakningsväsendets och därigenom också andra myndigheters kriställighet och förmåga att hantera omfattande störningar. Förmåga att reagera omedelbart och kriställighet är samtidigt viktiga signaler utåt.

Också försvarsutskottet stöder i sitt utlåtande propositionen och anser att den ger bättre befogenheter för Gränsbevakningsväsendet att bekämpa olika hybridhot. Försvarsutskottet anser att lagstiftningsprojektet är mycket viktigt och att lagen bör sättas i kraft skyndsamt. Försvarsutskottet påpekar också att samarbetet och beredskapen för oförutsedda situationer inte kan förbättras enbart genom nya författningar och strukturella ändringar. Nyckelfaktorerna i sammanhanget är övergripande säkerhet, bra och fungerande relationer mellan myndigheterna och fullgoda övningar. Förvaltningsutskottet håller med försvarsutskottet om detta och konstaterar att på denna grund blir den egentliga verksamheten effektiv, när man dessutom samtidigt betonar vikten av heltäckande utbildning.

Betänkande FvUB 16/2018 rd

Upprätthållande av allmän ordning och säkerhet

Utifrån den lagstiftning som nu stiftas kommer det i framtiden att höra till Gränsbevakningsväsendets uppgifter att se till att allmän ordning och säkerhet upprätthålls inte bara vid gränsövergångsställena utan även i Gränsbevakningsväsendets lokaler och på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning, när polisen är förhindrad att göra det.

Med stöd av den bestämmelse som tas in i gränsbevakningslagen (578/2005) kan en gränsbevakningsman i högre grad använda befogenheter som motsvarar de befogenheter som avses i 2 kap. i polislagen (872/2011) vid upprätthållande av allmän ordning och säkerhet. Befogenheterna för gränsbevakningsmän kompletteras med rätt att spärra av och utrymma lokaler och områden som omfattas av offentlig frid eller hemfrid, rätt att skingra en folksamling, rätt att öppna ett rum, en förvaringsplats eller något annat objekt för åtgärden, vid behov med maktmedel, samt rätt att ta fast och som en sista utväg avliva ett djur som orsakar fara. Efter ändringarna har en gränsbevakningsman samma befogenheter som polisen i en motsvarande situation.

De nya hotbilderna karakteriseras i hög grad av att de påverkar myndighetsverksamhetens gränsvytor. Utskottet betonar att gränsövergångsställena, Gränsbevakningsväsendets lokaler och de områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning bör kunna tryggas även när polisen är förhindrad att göra det.

Grundlagsutskottet anser i sitt utlåtande GrUU 6/2018 rd att de grunder som i propositionen anges för regleringen är godtagbara. Det sägs i utlåtandet att med tanke på proportionaliteten är det relevant att Gränsbevakningsväsendets uppgifter och befogenheter som gäller att upprätthålla allmän ordning och säkerhet fortfarande ska vara regionalt avgränsade och kunna användas bara om polisen är förhindrad. Det primära ledningsansvaret för upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet ska fortfarande höra till polisen.

I propositionen bedömer regeringen att gränsbevakningsmän i huvudsak redan har sådan utbildning och praktisk erfarenhet som behövs för att utöva befogenheterna. Men regeringen nämner också ett behov av fortbildning. Också grundlagsutskottet lyfter särskilt fram betydelsen av utbildning kring de nya befogenheter som nu föreskrivs för Gränsbevakningsväsendet.

Teknisk avlyssning och optisk observation för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet och i vissa andra uppgifter

Förvaltningsutskottet anser att det är motiverat att gränsbevakningslagen får bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets rätt att använda teknisk avlyssning och optisk observation när det är fråga om upprätthållande av allmän ordning och säkerhet vid gränsövergångsställena, i Gränsbevakningsväsendets lokaler eller på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning (32 a § i gränsbevakningslagen). Rätten att utöva de befogenheterna bör även utsträckas till sådana uppgifter för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet som utförs på polisens begäran och till assistans till polisen vid bekämpning av terrorism eller i andra särskilda situationer (33 § i gränsbevakningslagen).

Betänkande FvUB 16/2018 rd

Utskottet konstaterar att befogenheterna i fråga förbättrar Gränsbevakningsväsendets förmåga att agera effektivt för att avvärja en överhängande fara som hotar liv eller hälsa samt tryggar arbets-säkerheten för Gränsbevakningsväsendets tjänstemän och säkerheten för de personer som är föremål för åtgärden. En annan sak som är av betydelse är att befogenheterna möjliggör att polisen kan dra full nytta av Gränsbevakningsväsendets assistans i de situationer polisen leder.

Grundlagsutskottet granskar i sitt utlåtande den befogenhet till teknisk avlyssning för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet som föreslås för Gränsbevakningsväsendet i 32 a § i gränsbevakningslagen. Grundlagsutskottet gör i sitt utlåtande den konklusionen att bestämmelsen inte strider mot grundlagen. Samtidigt framhåller utskottet på det sätt som framgår närmare av utlåtandet att det är otillfredsställande att tillämpningen av 10 § 3 mom. i grundlagen i viss mån fjärrmat sig från den språkliga utformningen i bestämmelsen. Grundlagsutskottet lyfter i sitt utlåtande fram sin uppmaning till regeringen att ta ställning till vilka åtgärder som kan behöva vidtas till följd av detta.

Gränsbevakningsväsendets handräckning till polisen vid bekämpning av terroristbrott

Enligt den gällande gränsbevakningslagen kan Gränsbevakningsväsendet under de förutsättningar som framgår närmare av lagen ge polisen handräckning som omfattar användning av maktmedel som utnyttjar beväpning som skaffats som krigsmateriel vid bekämpning av terrorism endast på havsområden (77 a §).

Eftersom Gränsbevakningsväsendet har militär kapacitet även på landområden, anser förvaltningsutskottet det behövligt att i enlighet med propositionen utvidga tillämpningsområdet för bestämmelsen till att omfatta inte bara finskt havsområde och Finlands ekonomiska zon utan även gränsövergångsställen och områden i närheten av gränsen (77 a § 1 mom.). Det betyder att polisen i framtiden beroende på situationen och området har möjlighet att begära handräckning på landområden antingen av Försvarsmakten eller av Gränsbevakningsväsendet. Med maktmedel som utnyttjar beväpning som skaffats som krigsmateriel avses sådan användning av vapenmakt med krigsmateriel som är slagkraftigare än den beväpning som är avsedd för Gränsbevakningsväsendet för upprätthållande av gränssäkerheten (se närmare 77 a § 4 mom.).

I dagens säkerhetspolitiska omgivning är det viktigt att göra samarbetet mellan myndigheterna smidigare i krävande specialsituationer. Beslutsfattandet om handräckning (77 b §) och de övriga förutsättningarna överensstämmer med det som gäller handräckning på havsområden. Enligt uppgift motsvarar regleringen också bestämmelserna i lagen om försvarsmaktens handräckning till polisen (781/1980).

Försvarsmaktens handräckning till Gränsbevakningsväsendet

I 79 § i gränsbevakningslagen finns det bestämmelser om handräckning av Försvarsmakten till Gränsbevakningsväsendet. I dag har bestämmelserna om handräckning begränsats till bara vissa av Gränsbevakningsväsendets uppgifter och handräckningstyper. Rent generellt anser utskottet att det är motiverat att slopa den detaljerade förteckningen över uppgifter och i stället mer allmänt ange de situationer i vilka handräckning får ges. Enligt utskottets mening bör handräckningens innehåll och omfattning inte begränsas i detalj i lagen, eftersom det inte är möjligt att heltäckande

Betänkande FvUB 16/2018 rd

förutse alla situationer som förutsätter handräckning. Genom att utveckla regleringen i enlighet med propositionen blir det möjligt att ge handräckning på ett smidigt sätt i olika situationer och därmed också effektivisera samarbetet mellan myndigheterna och använda samhällets resurser på ett rationellt sätt.

Enligt propositionen har Gränsbevakningsväsendet rätt att få handräckning av Försvarsmakten i form av sådan utrustning, personal och särskild sakkunskap som behövs för uppdrag som har samband med upprätthållande av gränssäkerheten i hemlandet samt uppdrag som Gränsbevakningsväsendet ska sköta enligt lagen om sjöfartsskydd (lagen om sjöfartsskydd på vissa fartyg och i hamnar som betjänar dem och om tillsyn över skyddet, 485/2004, se 22 § i gränsbevakningslagen), om handräckningen kan ges utan att den äventyrar utförandet av andra uppgifter som enligt lag ska skötas av Försvarsmakten.

Enligt gällande lag kan handräckning av Försvarsmakten inte omfatta användning av skjutvapen eller militära maktmedel. Den som ger handräckning utifrån den föreslagna lagen har i ett synnerligen viktigt och brådskande uppdrag rätt att under en gränsbevakningsmans uppsikt använda sådana för uppdraget behövliga maktmedel som gränsbevakningsmannen med stöd av sina befogenheter ger fullmakt till och som med hänsyn till situationen kan anses vara försvarliga (79 § 2 mom.). Maktmedlen kan också inbegripa användning av skjutvapen (77 a §). Regleringen motsvarar 4 § 2 mom. och 6 § 2 mom. i lagen om försvarsmaktens handräckning till polisen.

Utskottet konstaterar att syftet med handräckningen är att bistå en annan myndighet så att denna myndighet kan utföra ett uppdrag för vilket den inte har tillräckliga eller tillgängliga resurser. Meningen är självklart inte att ersätta allmänt otillräckliga myndighetsresurser.

Enligt uppgifter till utskottet motsvarar den nya bestämmelsen om kostnader (79 b §) det som föreskrivs om kostnaderna för handräckning mellan polisen, Tullen och Gränsbevakningsväsendet. Enligt utskottets uppfattning hindrar regleringen i propositionen inte att man kommer överens om ersättning för kostnaderna på lämpligt sätt.

Värnpliktigas befogenheter

Enligt 30 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning (577/2005) kan värnpliktiga och kvinnor som antagits till frivillig militärtjänst vid behov anlitas för att stödja Gränsbevakningsväsendets verksamhet. Regeringen föreslår att gränsbevakningslagen kompletteras med bestämmelser om befogenheter för dem som fullgör värnplikt eller frivillig militärtjänst när de anlitas för att stödja Gränsbevakningsväsendets verksamhet. Grundlagsutskottet konstaterar i sitt utlåtande att personerna inte behöver ha gett sitt samtycke till att delta, utan de kan bli förordnade till uppgifterna i fråga (se närmare GrUU 6/2018 rd). De värnpliktiga som förordnats till uppgifterna blir inte heller anställda hos Försvarsmakten eller Gränsbevakningsväsendet, utan de är tjänstgöringskyldiga enligt 7 § i värnpliktslagen (1438/2007). Värnpliktiga har också särskilt straffrättsligt ansvar (45 kap. i strafflagen). Grundlagsutskottet påpekar att det med hänsyn till dels den rättsliga ställningen för de som fullgör värnplikt eller frivillig militärtjänst, dels Gränsbevakningsväsendets fasta lednings- och bestämmanderätt, inte i uppgifterna enligt den nu aktuella lagen är fråga om att förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter enligt 124 § i grundlagen.

Betänkande FvUB 16/2018 rd

Den som fullgör värnplikt eller frivillig militärtjänst ska enligt lagförslaget 34 d §, om det är nödvändigt av grundad anledning som anknyter till upprätthållandet av gränssäkerheten eller på grund av ett behov som uppstår i Finlands säkerhetspolitiska omgivning, tillfälligt ha rätt att: 1) utreda personers identitet och uppta signalement utan användning av tvångsmedel, 2) stoppa fordon och reglera trafiken, 3) utföra säkerhetsvisitation som anknyter till en gränsbevakningsmans åtgärd, 4) genom uppmaningar och befallningar förhindra att någon som en gränsbevakningsman gripit, anhållit eller tagit i förvar eller som är föremål för andra åtgärder som riktar sig mot den personliga friheten avlägsnar sig, samt utföra transporter som anknyter till dessa uppgifter samt 5) utföra registreringsuppgifter som gäller ett brott som undersöks av Gränsbevakningsväsendet eller administrativa uppgifter som föreskrivs för Gränsbevakningsväsendet.

Det är viktigt att de som fullgör värnplikt eller frivillig militärtjänst står under en gränsbevakningsmans omedelbara uppsikt och tillsyn när de utför uppgifter enligt 34 d §. I de uppgifterna har de inte heller vid utövandet av befogenheterna rätt att självständigt använda maktmedel eller tillträde till myndighetsregister. Det är viktigt också med tanke på rättsskyddet för dem som fullgör värnplikt eller frivillig militärtjänst att de endast kan förordnas att utföra uppgifter som de har tillräcklig utbildning för. Förvarsutskottet tillstyrker i sitt utlåtande också bestämmelserna om personer som fullgör värnplikt eller frivillig militärtjänst, med betoning på att det för att utföra uppgifterna och utöva befogenheterna ska krävas tillräcklig utbildning i enlighet med 34 e § i den lag som ska stiftas. De uppgifter och befogenheter som nu föreslås är lämpliga för värnpliktiga och personer som fullgör frivillig militärtjänst och främjar deras utbildning. Det får inte vara fråga om sådana farliga uppgifter som värnpliktiga enligt 78 § 1 mom. i värnpliktslagen (1438/2007) inte får utföra.

Utskottet anser att de aktuella uppgifterna och befogenheterna gör de värnpliktiga mer tillgängliga och i förekommande fall frigör gränsbevakningsmän för uppgifter som förutsätter utövande av krävande befogenheter. Detta är nödvändigt bland annat vid sådana omfattande störningar under normala förhållanden som kräver större personalresurser än normalt av de behöriga myndigheterna. Det kan till exempel vara fråga om sådan massinvandring som på ett gränsövergångsställe kräver samtidig utredning av ett stort antal personers identitet, registrering av dem, övervakning av deras närvaro, transport av dem och utförande av säkerhetsvisitationer av dem samt reglering av den övriga trafiken.

Förvaltningsutskottet konstaterar att bestämmelserna också gäller sådana studerande vid Gräns- och sjöbevakningsskolan som förordnats att utföra uppgifter vid allvarliga specialsituationer i enlighet med lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning. Utskottet bedömer att Gränsbevakningsväsendet som utgångspunkt anlitar sådana värnpliktiga och personer som fullgör frivillig militärtjänst som utbildas inom Gränsbevakningsväsendet. Men också värnpliktiga inom Försvarsmakten kan anlitas i uppgifterna, i enlighet med bestämmelserna om systemet med handräckning.

Ingripande i obemannade luftfartygs och modellflygplans färd

Enligt 167 § i luftfartslagen kan en gränsbevakningsman av skäl som är nödvändiga för upprätthållande av gränssäkerheten och utförande av sjöräddningsuppdrag förbjuda ett luftfartyg att star-

Betänkande FvUB 16/2018 rd

ta, beordra ett luftfartyg att landa, kräva identifiering, bestämma flygriktningen och flyghöjden eller på något annat sätt ingripa i luftfartygets färd.

Utifrån den gällande regleringen är det svårt att ingripa i obemannade luftfartygs färd. Befogenheterna omfattar inte heller modellflygplan, och befogenheterna kan inte utövas i säkerhetsuppgifter eller för att skydda en synnerligen viktig verksamhet inom Gränsbevakningsväsendet.

Med skydd av synnerligen viktig verksamhet inom Gränsbevakningsväsendet avses enligt propositionen till exempel sådana uppgifter inom Gränsbevakningsväsendet som klassificeras som brådskande eller nödvändiga, såsom höjning av den militära beredskapen och tryggnad av utförandet av territorialövervakningsuppdrag och räddningsuppdrag. Till skyddande av synnerligen viktig verksamhet hör också tryggnad av ledningen av Gränsbevakningsväsendet samt skyddande av kritisk utrustning och kritiskt material och sekretessbelagda taktiska och tekniska metoder.

Utskottet ser det som nödvändigt att Gränsbevakningsväsendet ska kunna trygga sina egna objekt och sin synnerligen viktiga verksamhet till exempel mot underrättelseinhämtning, störningar och skadegörelse och angrepp som sker med hjälp av obemannade luftfartyg eller modellflygplan.

Därför bör gränsbevakningslagen kompletteras med den föreslagna bestämmelsen enligt vilken en gränsbevakningsman har rätt att ingripa i ett obemannat luftfartygs och modellflygplans färd samt att rikta maktmedel och tekniska åtgärder mot ett fjärrstyrt luftfartssystem, om det är nödvändigt för upprätthållande av gränssäkerheten, för utförande av en säkerhetsuppgift eller ett sjöräddningsuppdrag eller för skydd av en synnerligen viktig verksamhet inom Gränsbevakningsväsendet (38 a § i gränsbevakningslagen).

För att utöva de ovannämnda befogenheterna ska en gränsbevakningsman enligt lagförslaget ha rätt att behandla radiokommunikation, förmedlingsuppgifter och lokaliseringsuppgifter som har samband med fjärrstyrningen av ett obemannat luftfartyg eller ett modellflygplan i syfte att ingripa i dess färd samt för att identifiera en del i helhetssystemet för det obemannade luftfartyget eller modellflygplanet och för att fastställa den delens position.

Utskottet understryker att syftet med befogenheterna bland annat är att omhänderta ett obemannat luftfartyg eller ett modellflygplan, hindra att det används, skjuta eller tvinga ner det eller på något annat sätt ingripa i anordningens färd. Åtgärderna får dock inte orsaka mer än ringa olägenhet för övrig radiokommunikation eller för ett kommunikationsnätets anordningar eller tjänster. Utskottet konstaterar också att de nya bestämmelserna kompletterar luftfartslagens bestämmelser samt gränsbevakningslagens bestämmelser om gränsbevakningsmännens användning av maktmedel.

Lagförslaget gäller de obemannade luftfartyg som framgår av det, såsom drönare. Utskottet konstaterar att inrikesministeriet den 14 mars 2018 tillsatte ett lagstiftningsprojekt vars syfte är att bereda behövliga förslag till bestämmelser om polisens befogenheter att ingripa i ett modellflygplans, ett obemannat luftfartygs, ett fartygs eller något annat fordonets färd och för att använda dem i polisens egen verksamhet. Beredningen av polisens befogenheter gäller inte enbart obemannade luftfartyg utan också andra fordon. Utskottet ser det som motiverat att säkerhetsmyndigheterna

Betänkande FvUB 16/2018 rd

inom sina olika uppgiftsområden utreder och bereder lämpliga bestämmelser som gör det möjligt att ingripa i också andra obemannade fordons än obemannade luftfartygs färd.

Gränsbevakningsväsendets befogenheter i uppgifter med anknytning till det militära försvaret

Försvarmakten är huvudansvarig myndighet för det militära försvaret. I gränsbevakningslagen finns bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets deltagande i det militära försvaret. Men i lagen föreskrivs det inte uttryckligen om vilka befogenheter som får utövas i uppgiften. Gränsbevakningsväsendets befogenheter har ansetts följa direkt av bestämmelsen om uppdraget och inbegripa även möjligheten att använda militära maktmedel på samma sätt som Försvarmakten. Detta kan anses problematiskt med hänsyn till den gällande grundlagen, eftersom det i 2 § 3 mom. i grundlagen föreskrivs att all utövning av offentlig makt ska bygga på lag och att lag noggrant ska iakttas i all offentlig verksamhet.

Utskottet ser det som motiverat att gränsbevakningslagen, i överensstämmelse med praxis enligt den gällande grundlagen, får uttryckliga bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets befogenheter i uppgifter med anknytning till det militära försvaret (34 c §). Enligt den föreslagna lagen har Gränsbevakningsväsendet i sådana uppgifter med anknytning till det militära försvaret som Försvarmakten ger Gränsbevakningsväsendet för att trygga Finlands territorium, befolkningens livsbetingelser och statsledningens handlingsfrihet samt för att försvara den lagliga samhällsordningen rätt att utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag vid behov använda sådan vapenmakt med krigsmateriel som är slagkraftigare än en tjänstemans personliga vapen när ett väpnat angrepp eller ett motsvarande yttre hot riktas mot Finland. Lagstiftningen förstärker praxis enligt gällande lag.

Beslut om befogenheterna fattas i enlighet med bestämmelserna om beslutsförfarandet i militära kommandomål. Till denna del ändras regleringen enligt propositionen så att ett militärt kommandomål som gäller användning av militära maktmedel ska behandlas i ett beslutsförfarande enligt lagen om försvarmakten (551/2007) i stället för i ett beslutsförfarande enligt lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning. Det handlar om mål som kommendören för Försvarmakten har föredragningsansvar för. Men förfarandet kompletteras så att inrikesministern och chefen för Gränsbevakningsväsendet, utöver statsministern och försvarsministern, har rätt att närvara vid föredragningen och uttala sin uppfattning om ärendet (7 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning).

Övriga synpunkter

Det framgår av grundlagsutskottets utlåtande att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Sammantaget sett anser förvaltningsutskottet att lagförslagen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslagen med de ställningstaganden och ändringsförslag som framgår av betänkandet.

DETALJMOTIVERING

1. Lag om ändring av gränsbevakningslagen

21 §. Polisåtgärder som behövs för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet. Enligt 1 mom. kan Gränsbevakningsväsendet på begäran av en polisman som hör till befälet i enskilda fall sköta sådana brådska polisaåtgärder som behövs för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet och som polisen inte utan dröjsmål kan sköta. Enligt utskottet blir det öppet vilka dessa åtgärder kunde vara.

Det framgår av detaljmotiveringen till 21 § att hänvisningen till polisåtgärder enligt 2 och 3 kap. i polislagen stryks i det gällande 1 mom., eftersom det i lagförslaget 33 § föreskrivs uttömmande om en gränsbevakningsmans befogenheter i uppgifter enligt 21 §.

Förvaltningsutskottet anser att det är på sin plats att 21 § 1 mom. i syfte att precisera regleringen får en uttrycklig hänvisning till uppgifter och befogenheter enligt 33 § i lagförslaget. Utskottet föreslår nedan också att 33 § får en begripligare ordalydelse. Utskottets ändringsförslag preciserar innehållet i de ovannämnda paragraferna.

Förvaltningsutskottet föreslår att 21 § 1 mom. får följande lydelse:

"På begäran av en polisman som hör till befälet kan Gränsbevakningsväsendet i enskilda fall sköta sådana i 33 § *avsedda* brådska polisaåtgärder som behövs för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet och som polisen inte utan dröjsmål kan sköta."

32 §. En gränsbevakningsmans befogenheter att upprätthålla allmän ordning och säkerhet vid gränsövergångsställen, i Gränsbevakningsväsendets lokaler och på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning. I den gällande 32 § i gränsbevakningslagen föreskrivs det om en gränsbevakningsmans rätt att upprätthålla allmän ordning och säkerhet på ett gränsövergångsställe när polisen är förhindrad att göra det. I propositionen föreslås det att tillämpningsområdet ska utvidgas till att gälla även Gränsbevakningsväsendets lokaler och områden i Gränsbevakningsväsendets besittning.

Utskottet föreslår följande lagtekniska korrigering i 32 § 3 mom.:

"Över de åtgärder som vidtagits med stöd av 1 mom. 3 och 7—9 punkten ska det upprättas protokoll eller göras motsvarande anteckningar i någon annan handling."

I förteckningen över Gränsbevakningsväsendets närmare uppgifter och befogenheter för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet i 32 § 1 mom. i lagförslaget ingår det bestämmelser som ger rätt att gripa personer. Enligt motiveringen är det meningen att på personer som gripits tillämpa gränsbevakningslagens 62 §, enligt vilken en person som gripits utan obefogat dröjsmål ska överlämnas till polisen, om personen inte omedelbart ska frigges eller överlämnas till en annan förundersökningsmyndighet eller till någon annan myndighet som avses i 62 §.

Betänkande FvUB 16/2018 rd

Under sakkunnigutfrågningen sades det att det i ljuset av detaljmotiveringen i lagförslaget är oklart om alla personer som gripits ska överlämnas till polisen eller om det är möjligt och lämpligt att en person som gripits frigges efter att syftet med uppdraget har nåtts. Förvaltningsutskottet anser utifrån ordalydelsen i 62 § att det är klart att en person som har gripits kan frigges och att man naturligtvis ska göra det om det inte enligt lagen finns uttryckliga skäl att överlämna personen till polisen eller till någon annan myndighet. Utskottet ser ingen anledning att ändra lagförslaget på denna punkt.

33 §. *En gränsbevakningsmans befogenheter i polisuppdrag.* Utskottet föreslår ovan att 21 § i lagförslaget ska ändras. Den paragrafen gäller de polisåtgärder för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet som föreskrivs för Gränsbevakningsväsendet med tanke på de fall när polisen är förhindrad att vidta dem.

Lagförslagets 33 § gäller en gränsbevakningsmans befogenheter i polisuppdrag. Till dessa uppdrag hör också andra uppdrag än sådana som anknyter till att upprätthålla allmän ordning och säkerhet.

Utskottet föreslår för att förtydliga regleringen att ordalydelsen i 33 § 1 mom. kompletteras som följer:

"I polisuppdrag för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet enligt 21 § samt för förhindrande av brott som begås i terroristiskt syfte och skötsel av särskilda situationer enligt 22 §, i Prümsamarbete och Atlassamarbete och i sådana uppgifter enligt lagen om sjöfartsskydd som ska skötas av Gränsbevakningsväsendet har en gränsbevakningsman de befogenheter som avses i 2 och 3 kap. i polislagen samt *rätt att utföra sådan teknisk avlyssning som avses i 5 kap. 17 § 5 mom. och sådan optisk observation som avses i 19 § 5 mom. i den lagen*, om inte en polisman som hör till befälet eller polisens fältchef begränsar dem."

34 d §. *Befogenheter för värnpliktiga och dem som fullgör frivillig militärtjänst när de anlitas som förstärkning inom Gränsbevakningsväsendets verksamhet.* I gränsbevakningslagen föreslås en ny 34 d § med bestämmelser om befogenheterna för dem som fullgör värnplikt och kvinnor som fullgör frivillig militärtjänst när de anlitas som förstärkning inom Gränsbevakningsväsendets verksamhet. Till dessa befogenheter hör också rätt att utreda personers identitet och uppta signalement utan användning av tvångsmedel med iakttagande av 36 § 1 och 2 mom. samt av 131 § 1 och 2 mom. i utlänningslagen.

Utskottet anser att det inte är lämpligt att använda begreppet "tvångsmedel" i 34 d § 1 mom. 1 punkten. Meningen har varit att använda begreppet "utan användning av maktmedel". Utskottet konstaterar att 34 d § 3 mom. i lagförslaget genom hänvisningen till 35 § 2 mom. i den gällande gränsbevakningslagen gäller uttryckligen rätten för den som fullgör värnplikt eller frivillig militärtjänst att använda nödvändiga maktmedel. Det framgår av 35 § 2 mom. att en gränsbevakningsman kan ge den som fullgör värnplikt eller frivillig militärtjänst rätt att använda sådana nödvändiga maktmedel som gränsbevakningsmannen med stöd av sina befogenheter ger fullmakt till. Man kan inte helt utesluta den möjligheten att en person som fullgör värnplikt eller frivillig militärtjänst till exempel i ett kaotiskt läge ges rätt att ta fingeravtryck med användning av skälga

Betänkande FvUB 16/2018 rd

maktmedel. All verksamhet sker i varje fall under en gränsbevakningsmans omedelbara uppsikt, och det handlar om exceptionella situationer.

Eftersom det finns bestämmelser om rätten för den som fullgör värnplikt eller frivillig militärtjänst att använda maktmedel i 34 d § 3 mom. i lagförslaget och i gällande 35 § 2 mom., föreslår förvaltningsutskottet att omnämmandet av användning av tvångsmedel stryks i 34 d § 1 mom. 1 punkten som följer:

"1) utreda personers identitet och uppta signalement (*strykn.*) med iakttagande av 36 § 1 och 2 mom. i denna lag och (*strykn.*) 131 § 1 och 2 mom. i utlänningslagen (301/2004),"

77 a §. Handräckning och assistans av Gränsbevakningsväsendet till polisen vid bekämpning av terroristbrott. I 77 a § i gränsbevakningslagen finns det bestämmelser om sådan handräckning till polisen som kräver användning av maktmedel som utnyttjar beväpning som skaffats som krigsmateriel. Enligt de gällande bestämmelserna får handräckning ges för att förhindra eller avbryta ett i 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom. i strafflagen avsett brott som begås i terroristiskt syfte, om det är nödvändigt för att avvärja en överhängande allvarlig fara som hotar ett stort antal människors liv eller hälsa och det inte finns något lindrigare sätt att avvärja hotet (i dag får handräckning ges endast på havsområden, jfr allmänna motiveringen ovan).

I en ändring av strafflagen som riksdagen godkänt har 34 a kap. 1 § 1 mom. fått en ny 4 punkt, som gäller grov dataskadegörelse, grovt störande av post- och teletrafik och grov systemstörning. Dessutom har kapitlet fått en ny 1 a § om brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte (RP 30/2018 rd, RSv 80/2018 rd, LaUB 4/2018 rd). De ändringarna av strafflagen trädde i kraft den 15 november 2018 (874/2018).

Förvaltningsutskottet konstaterar utifrån de uppgifter det fått att det materiella tillämpningsområdet för 77 a § i gränsbevakningslagen bör överensstämja med 4 § i lagen om försvarsmaktens handräckning till polisen (781/1980) och att bestämmelserna till dessa delar bör granskas som en helhet. Utskottet ser det som motiverat att eventuella ändringar av tillämpningsområdet behandlas som en helhet, i samarbete med polisen och Försvarsmakten. Enligt uppgift till utskottet pågår det ett projekt för att se över bestämmelserna om den handräckning som Försvarsmakten ger polisen. I det sammanhanget är det också meningen att bedöma vilka konsekvenser de nya bestämmelserna i strafflagen har för bestämmelserna om handräckning. Inom ramen för det projektet är avsikten också att granska motsvarande reglering i gränsbevakningslagen.

Med anledning av det som sägs ovan anser förvaltningsutskottet att det är lämpligt att bestämmelserna i gränsbevakningslagen tills vidare är oförändrade i sak. På grund av de ändringar som gjorts i strafflagen föreslår utskottet därför en teknisk ändring av 77 a § 1 mom. i gränsbevakningslagen som följer:

För att förhindra eller avbryta ett i 34 a kap. 1 § 1 mom. 2, 3 och 5—8 punkten eller 2 mom. i strafflagen avsett brott som begås i terroristiskt syfte har polisen rätt att på finskt havsområde och inom Finlands ekonomiska zon, på gränsövergångsställen och i närheten av gränsen få sådan handräckning av Gränsbevakningsväsendet som kräver användning av maktmedel som utnyttjar beväpning som skaffats som krigsmateriel, om detta är nödvändigt för

Betänkande FvUB 16/2018 rd

att avvärja en överhängande allvarlig fara som hotar ett stort antal människors liv eller hälsa och det inte finns något lindrigare sätt att avvärja hotet.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Förvaltningsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 2—5 i proposition RP 201/2017 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 1 i proposition RP 201/2017 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av gränsbevakningslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i gränsbevakningslagen (578/2005) 20, 21, 29, 32, 33 och 38 §, 39 § 3 mom., 57 och 71 §, rubriken för 77 a § och 77 a § 1 mom. samt 79 §,

av dem 20 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 478/2010, 21, 29, 32 och 38 § sådana de lyder i lag 749/2014, 33 §, rubriken för 77 a § och 77 a § 1 mom. sådana de lyder i lag 425/2017, 39 § 3 mom. sådant det lyder i lag 554/2007, 71 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 749/2014 och 79 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 516/2013, samt

fogas till lagen nya 32 a, 33 a, 34 c, 34 d–34 g, 38 a och 38 b §, till 54 § ett nytt 4 mom. och till lagen en ny 79 b § som följer:

20 §

Upprätthållande av allmän ordning och säkerhet vid gränsövergångsställen, i Gränsbevakningsväsendets lokaler och på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning

Gränsbevakningsväsendet kontrollerar förarens körskick och fordons trafikduglighet samt iakttagandet av vägtrafiklagen (267/1981) vid gränsövergångsställena. Gränsbevakningsväsendet ser även i övrigt till att allmän ordning och säkerhet upprätthålls vid gränsövergångsställen, i Gräns-

Betänkande FvUB 16/2018 rd

bevakningsväsendets lokaler och på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning när polisen är förhindrad att göra det.

Gränsbevakningsväsendet ska utan dröjsmål meddela polisen om åtgärder som inte är obetydliga och som anknyter till i 1 mom. avsett upprätthållande av allmän ordning och säkerhet.

I ordningslagen (612/2003) föreskrivs om tillsynen över efterlevnaden av bestämmelser om innehav av farliga föremål och föremål och ämnen som lämpar sig för att skada någon annan samt av bestämmelser om intagande av rusmedel.

21 §

Polisåtgärder som behövs för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet

På begäran av en polisman som hör till befälet kan Gränsbevakningsväsendet i enskilda fall sköta sådana i 33 § avsedda brådska polisåtgärder som behövs för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet och som polisen inte utan dröjsmål kan sköta.

När en gränsbevakningsman konfronteras med en situation kan han eller hon vidta en åtgärd enligt 1 mom. även utan begäran från polisen, om åtgärden inte kan uppskjutas utan att hälsa eller egendom äventyras. Polisen ska utan dröjsmål underrättas om åtgärden. En gränsbevakningsman ska på en polismans begäran avstå från att utföra en åtgärd eller avbryta en påbörjad åtgärd.

Om en sampatrullering mellan en gränsbevakningsman och en polisman har planerats på förhand och ska anses som ändamålsenlig, får gränsbevakningsmannen utföra nödvändiga polisåtgärder på patrulleringsområdet under ledning av polisen i uppgifter som syftar till att upprätthålla allmän ordning och säkerhet.

29 §

Teknisk övervakning i anslutning till gränskontroll

För genomförande av gränskontroller har Gränsbevakningsväsendet rätt att i närheten av gränsen, på finskt havsområde samt på gränsövergångsställen och i deras omedelbara närhet företa teknisk övervakning inom områden som enligt 24 kap. 11 § i strafflagen (39/1889) inte omfattas av hemfriden. Teknisk övervakning får dock inte företas på toaletter, i omklädningsrum eller på andra motsvarande platser eller i personalutrymmen eller arbetsrum som anvisats arbetstagare för deras personliga bruk. Med teknisk övervakning avses fortlöpande eller upprepat iakttagande eller fortlöpande eller upprepat avlyssning av fordon, fordonsförare, fotgängare eller allmänheten med hjälp av en teknisk anordning samt automatisk upptagning av ljud eller bild.

Information om teknisk övervakning på ett gränsövergångsställe och utanför gränzonen, med undantag för havsområden, ska ges genom lämplig skyltning.

Gränsbevakningsväsendet får installera teknisk apparatur för den tekniska övervakningen i gränzonen samt vid gränsövergångsställen och i deras omedelbara närhet utan tillstånd av ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområden. Utanför gränzonen får teknisk apparatur installeras endast tillfälligt för högst tre månader utan tillstånd av mark- eller vattenområdets ägare eller innehavare. För skada och olägenhet som orsakas av installation av teknisk apparatur betalas ersättning enligt gängse pris till ägaren eller innehavaren av mark- eller vattenområden.

Bestämmelser om registrering av uppgifter från den tekniska övervakningen i personregister och om användning av uppgifterna finns i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbe-

Betänkande FvUB 16/2018 rd

vakningsväsendet. Bestämmelser om teknisk övervakning vid övervakningen och tryggheten av Finlands territoriella integritet finns i territorialövervakningslagen (755/2000) och bestämmelser om teknisk övervakning för att förhindra ett brott som undersöks av Gränsbevakningsväsendet eller avvärja en fara finns i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet.

32 §

En gränsbevakningsmans befogenheter att upprätthålla allmän ordning och säkerhet vid gränsövergångsställen, i Gränsbevakningsväsendets lokaler och på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning

Utöver vad som föreskrivs annanstans i lag har en gränsbevakningsman rätt att i 20 § avsedda situationer för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet på gränsövergångsställen, i Gränsbevakningsväsendets lokaler och på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning

1) spärra av, stänga och utrymma platser och områden som är i allmänt bruk eller reglera, förbjuda eller begränsa trafiken där,

2) spärra av och utrymma lokaler och områden som omfattas av offentlig frid enligt 24 kap. 3 § i strafflagen eller av offentlig hemfrid enligt 11 § i det kapitlet, om det är nödvändigt för att avvärja en fara som omedelbart hotar liv eller hälsa och de som finns på området inte annars kan skyddas; innan åtgärden vidtas ska innehavaren av lokalen eller området som omfattas av offentlig frid höras, om det är möjligt med beaktande av hur brådskande situationen är,

3) få tillträde till utrymmen eller andra platser som omfattas av offentlig frid eller hemfrid eller till andra platser som allmänheten inte har tillträde till eller till fordon och där vid behov företa genomsökning, om en gärning eller händelse som äventyrar liv, hälsa eller personlig frihet eller som orsakar betydande skada på egendom eller miljön är omedelbart överhängande eller pågår och förutsatt att åtgärden är nödvändig för att en fara eller skada ska kunna avvärjas eller för att sprängämnen, vapen eller andra farliga ämnen eller föremål ska kunna eftersökas och tas om hand,

4) befalla en folksamling att skingra sig eller flytta på sig, om folksamlingen äventyrar allmän ordning och säkerhet eller hindrar trafiken eller om personer i folksamlingen uppträder hotfullt eller annars på ett sådant sätt att det är sannolikt att de kommer att göra sig skyldiga till brott mot liv, hälsa, frihet eller hemfrid eller till egendomsbrott; åtgärderna ska om möjligt avgränsas till att gälla dem som genom sitt uppträdande orsakar behovet att skingra folksamlingen eller be den flytta på sig,

5) med maktmedel skingra en i 4 punkten avsedd folksamling samt gripa personer som tredskas, om befallningen att skingra sig eller flytta på sig inte iakttas,

6) att gripa en person för att skydda denne för en allvarlig fara som utgör en överhängande risk för personens liv, fysiska integritet, säkerhet eller hälsa, om personen är oförmögen att ta vara på sig själv och faran inte annars kan avvärjas eller personen omhändertas på annat sätt,

7) på begäran av innehavaren av ett utrymme eller en annan plats som omfattas av offentlig frid eller hemfrid eller på begäran av dennes företrädare avlägsna en person som utan laglig rätt tränger sig in eller i smyg eller genom att vilseleda någon annan tar sig in eller gömmer sig där eller som inte lyder en befallning att avlägsna sig,

8) från ett utrymme eller en annan plats som omfattas av offentlig frid eller hemfrid avlägsna en person som lovligen uppehåller sig där, om personen stör andras hemfrid eller den offentliga fri-

Betänkande FvUB 16/2018 rd

den eller på något annat sätt orsakar betydande störning och det finns grundad anledning att befara att störningen upprepas,

9) gripa en i 7 och 8 punkten avsedd person som stör andra, om det är sannolikt att en upprepning av störningen inte kan förhindras genom att personen avlägsnas,

10) öppna ett rum, en förvaringsplats eller något annat objekt för åtgärden vid behov med maktmedel i sådana fall som avses i 3 och 7—9 punkten; när åtgärden avslutats ska objektet för åtgärden stängas på lämpligt sätt,

11) avlägsna en person från en plats, om det utifrån personens hotelser eller övriga uppträdande finns grundad anledning att anta eller utifrån personens tidigare uppträdande är sannolikt att denne kommer att göra sig skyldig till brott mot liv, hälsa, frihet eller hemfrid eller till egendomsbrott eller kommer att orsaka betydande störning eller överhängande fara för allmän ordning och säkerhet,

12) gripa en i 11 punkten avsedd person om det sannolikt inte räcker att denne avlägsnas från platsen och ett brott inte annars kan förhindras eller en störning eller fara inte annars kan avvärjas,

13) skydda en person eller bevaka en plats för att förebygga eller avbryta ett sådant brott som avses i 11 punkten,

14) ta fast och som en sista utväg avliva ett djur som orsakar fara för människors liv eller hälsa eller betydande skador på egendom eller allvarligt äventyrar trafiken; ett djur får avlivas också när det skulle vara uppenbar grymhet mot djuret att hålla det vid liv.

Beslut om i 1 mom. 2 punkten avsett avspärrande eller utrymmande av ett område samt om i 3 punkten avsett tillträde till utrymmen som används för boende av permanent natur ska fattas av en gränsbevakningsman med minst kaptens eller kaptenlöjtnants grad, om detta är möjligt med beaktande av hur brådskande situationen är.

Över de åtgärder som vidtagits med stöd av 1 mom. 3 och 7—9 punkten ska det upprättas protokoll eller göras motsvarande anteckningar i någon annan handling.

32 a §

Teknisk avlyssning och optisk observation för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet vid gränsövergångsställen, i Gränsbevakningsväsendets lokaler och på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning

Utöver vad som föreskrivs i 32 § och annanstans i lag, har Gränsbevakningsväsendet rätt att i 20 § avsedda situationer för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet på gränsövergångsställen, i Gränsbevakningsväsendets lokaler och på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning kortvarigt använda i 25 § 1 mom. i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet avsedd teknisk avlyssning och i 27 § 1 mom. i den lagen avsedd optisk observation trots bestämmelserna i 2 mom. i nämnda paragrafer, om det är nödvändigt för att Gränsbevakningsväsendets åtgärd tryggt ska kunna vidtas och sådan överhängande fara avvärjas som hotar den persons liv eller hälsa som vidtar åtgärden eller den persons liv eller hälsa som ska gripas eller skyddas.

Beslut om i denna paragraf avsedd teknisk avlyssning och optisk observation fattas av en anställningsberättigad tjänsteman vid Gränsbevakningsväsendet.

Betänkande FvUB 16/2018 rd

33 §

En gränsbevakningsmans befogenheter i polisuppdrag

I polisuppdrag för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet enligt 21 § samt för förhindrande av brott som begås i terroristiskt syfte och skötsel av särskilda situationer enligt 22 §, i Prömsamarbete och Atlassamarbete och i sådana uppgifter enligt lagen om sjöfartsskydd som ska skötas av Gränsbevakningsväsendet har en gränsbevakningsman de befogenheter som avses i 2 och 3 kap. i polislagen samt rätt att utföra sådan teknisk avlyssning som avses i 5 kap. 17 § 5 mom. och sådan optisk observation som avses i 19 § 5 mom. i den lagen, om inte en polisman som hör till befälet eller polisens fältchef begränsar dem.

Vad som i 2 kap. 4 § 2 mom., 6 § 3 mom. och 8 § 2 mom. i polislagen föreskrivs om polismän som hör till befälet tillämpas vid Gränsbevakningsväsendet på gränsbevakningsmän med minst kaptens eller kaptenlöjtnants grad. Beslut om utövande av den i 5 kap. 17 § 5 mom. i polislagen avsedda befogenheten att utföra teknisk avlyssning och den i 19 § 5 mom. i det kapitlet avsedda befogenheten att utföra optisk observation i en situation som avses i 1 mom. fattas av en anhållningsberättigad tjänsteman vid Gränsbevakningsväsendet.

33 a §

Förfarandet vid teknisk avlyssning och teknisk observation

När Gränsbevakningsväsendet i situationer som avses i 32 a § kortvarigt använder i 25 § 1 mom. i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet avsedd teknisk avlyssning eller i 27 § 1 mom. i den lagen avsedd teknisk observation för att Gränsbevakningsväsendets åtgärd tryggt ska kunna vidtas och sådan överhängande fara avvärjas som hotar den persons liv eller hälsa som vidtar åtgärden eller den persons liv eller hälsa som ska gripas eller skyddas, tillämpas dessutom vad som i 3 kap. i den lagen föreskrivs om förutsättningarna och förfarandena för användningen av befogenheterna i fråga samt om behandlingen av den information som inhämtats med stöd av befogenheterna.

När Gränsbevakningsväsendet i situationer som avses i 33 § använder i 5 kap. 17 § 5 mom. i polislagen avsedd teknisk avlyssning eller i 19 § 5 mom. i det kapitlet avsedd teknisk observation för att Gränsbevakningsväsendets åtgärd tryggt ska kunna vidtas och sådan överhängande fara avvärjas som hotar den persons liv eller hälsa som vidtar åtgärden eller den persons liv eller hälsa som ska gripas eller skyddas, tillämpas dessutom vad som i 5 kap. i polislagen föreskrivs om förutsättningarna och förfarandena för användningen av befogenheterna i fråga samt om behandlingen av den information som inhämtats med stöd av befogenheterna. Vad som i polislagen föreskrivs om anhållningsberättigade tjänstemän, tillämpas på anhållningsberättigade tjänstemän vid Gränsbevakningsväsendet.

Bestämmelser om tillsynen över teknisk avlyssning och optisk observation finns i 62 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet.

Betänkande FvUB 16/2018 rd

34 c §

Befogenheter i uppgifter med anknytning till det militära försvaret

Gränsbevakningsväsendet har i sådana uppgifter med anknytning till det militära försvaret som avses i 25 § och som Försvarsmakten ger Gränsbevakningsväsendet för att trygga Finlands territorium, befolkningens livsbetingelser och statsledningens handlingsfrihet samt för att försvara den lagliga samhällsordningen rätt att utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag vid behov använda sådan vapenmakt med krigsmateriel som är slagkraftigare än en tjänstemans personliga vapen när ett väpnat angrepp eller ett motsvarande yttre hot riktas mot Finland. Användningen av vapenmakt med krigsmateriel ska vara förenlig med internationella förpliktelser som är bindande för Finland.

34 d §

Befogenheter för värnpliktiga och dem som fullgör frivillig militärtjänst när de anlitas som förstärkning inom Gränsbevakningsväsendets verksamhet

Den som fullgör värnplikt eller sådan frivillig militärtjänst som avses i lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995) har, när denne anlitas som förstärkning inom Gränsbevakningsväsendets verksamhet så som avses i 30 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning, om det är nödvändigt av grundad anledning som anknyter till upprätthållandet av gränssäkerheten eller på grund av ett behov som uppstår i Finlands säkerhetspolitiska omgivning, under en gränsbevakningsmans omedelbara uppsikt och tillsyn tillfälligt rätt att

- 1) utreda personers identitet och uppta signalement ~~utan användning av tvångsmedel~~ med iakttagande av 36 § 1 och 2 mom. i denna lag och i 131 § 1 och 2 mom. i utlänningslagen (301/2004),
- 2) stoppa fordon och reglera trafiken med iakttagande av 38 §,
- 3) utföra i 65 § avsedd säkerhetsvisitation som anknyter till en gränsbevakningsmans åtgärd med iakttagande av 65 a §,
- 4) att genom uppmaningar och befallningar förhindra att någon som en gränsbevakningsman gripit, tagit i förvar eller som är föremål för andra åtgärder som riktar sig mot den personliga friheten avlägsnar sig, samt att utföra transporter som anknyter till dessa uppgifter,
- 5) utföra registreringsuppgifter som gäller ett brott som undersöks av Gränsbevakningsväsendet eller administrativa uppgifter som föreskrivs för Gränsbevakningsväsendet.

Den som fullgör värnplikt eller frivillig militärtjänst har inte vid utövandet av de befogenheter som avses i 1 mom. rätt att få uppgifter ur de personregister som avses i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet eller ur andra register eller informationssystem som har upprättats för myndighetsändamål.

Bestämmelser om rätten för den som fullgör värnplikt eller frivillig militärtjänst att använda nödvändiga maktmedel under en gränsbevakningsmans uppsikt finns i 35 § 2 mom. och bestämmelser om rätten till nödvärn finns i 4 kap. 4 § i strafflagen. Bestämmelser om rätten att använda maktmedel i territorialövervakningsuppdrag finns i territorialövervakningslagen. Bestämmelser om rätten för en militärperson och militär förman att använda maktmedel finns i 23, 23 b och 23 c § i lagen om försvarsmakten (551/2007).

Betänkande FvUB 16/2018 rd

34 e §

Beslutsfattande om befogenheterna för en värnpliktig och den som fullgör frivillig militärtjänst

Beslut om förordnande av den som fullgör värnplikt eller frivillig militärtjänst till en uppgift som förutsätter i 34 d § 1 mom. avsedda befogenheter fattas av chefen för den regionala gränsbevakningsmyndighet vars verksamhetsområde berörs av ärendet. De åtgärder som vidtas samt deras regionala och tidsmässiga utsträckning ska specificeras i beslutet. Åtgärderna får inte överskrida vad som är nödvändigt för att upprätthålla gränssäkerheten eller på grund av ett behov som uppstår i Finlands säkerhetspolitiska omgivning.

Den som fullgör värnplikt eller frivillig militärtjänst kan förordnas att utföra en uppgift som förutsätter i 34 d § 1 mom. avsedda befogenheter endast om personen har tillräcklig utbildning för uppgiften.

34 f §

Skyldigheter och ansvar för en värnpliktig och den som fullgör frivillig militärtjänst

På den som fullgör värnplikt eller frivillig militärtjänst och som använder i 34 d § 1 mom. avsedda befogenheter tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar. I fråga om tystnadsplikt och tystnadsrätt tillämpas 17 § och 17 a–17 d § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i 80 § och 80 a–80 d § i denna lag samt i skadeståndslagen (412/1974).

34 g §

Studerande på grundkursen för gränsbevakare

Vad som föreskrivs i 34 d–34 f § tillämpas också på studerande på grundkursen för gränsbevakare när de förordnas att utföra i 26 b § 1 mom. i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning avsedda andra uppgifter än sådana som ingår i utbildningen.

38 §

Stoppande av fordon och reglering av trafiken

Utöver vad som föreskrivs annanstans i lag har en gränsbevakningsman rätt att bestämma att ett fordon ska stoppas och flyttas och att flytta fordonet samt reglera trafiken, om det behövs för genomförande av gränskontroll, utförande av en polisuppgift, övervakning av utlänningar eller utförande av en säkerhetsuppgift, för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet på ett gränsövergångsställe och på områden som är i Gränsbevakningsväsendets besittning, på grund av en trafikolycka, för sådan övervakning av användningen av fordon som Gränsbevakningsväsendet utför inom sitt ansvarsområde, för övervakning av jakt eller för förhindrande eller utredning av brott.

Betänkande FvUB 16/2018 rd

38 a §

Ingripande i obemannade luftfartygs och modellflygplans färd

Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag har en gränsbevakningsman rätt att ingripa i ett i 2 § 1 mom. 22 punkten i luftfartslagen (864/2014) avsett obemannat luftfartygs färd och i ett i 2 § 1 mom. 21 punkten i den lagen avsett modellflygplans färd, om det är nödvändigt för upprätthållande av gränssäkerheten, för utförande av en säkerhetsuppgift eller ett sjöräddningsuppdrag eller för skydd av en synnerligen viktig verksamhet inom Gränsbevakningsväsendet.

En gränsbevakningsman har rätt att i en situation som avses i 1 mom. kortvarigt rikta sådana behövliga maktmedel och tekniska åtgärder som kan anses vara försvarliga mot obemannade luftfartyg och modellflygplan och deras fjärrstyrningsanordningar och styrnings- och kontrollförbindelser samt andra sådana delar i det system som krävs för använda obemannade luftfartyg och modellflygplan (*helhetssystem*). Frågan om huruvida gränsbevakningsmannens maktmedel och åtgärder är försvarliga ska bedömas med hänsyn till hur viktigt och brådskande tjänsteuppdraget är, hur farlig det obemannade luftfartygets eller modellflygplanets verksamhet är, vilka resurser som står till förfogande samt övriga omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av situationen. Om det är nödvändigt att använda maktmedel eller vidta tekniska åtgärder ska detta ske endast i en sådan omfattning och så länge som det nödvändigtvis krävs för att utföra den uppgift som avses i 1 mom. Åtgärderna får inte orsaka mer än ringa störningar i annan radiokommunikation eller i ett allmänt kommunikationsnätets anordningar eller tjänster.

En gränsbevakningsman har rätt att behandla radiokommunikation, förmedlingsuppgifter och lokaliseringsuppgifter som har samband med fjärrstyrningen av ett obemannat luftfartyg eller ett modellflygplan i syfte att ingripa i dess färd samt för att identifiera en del i helhetssystemet för det obemannade luftfartyget eller modellflygplanet och för att fastställa den delens position. Sådana uppgifter som kan kopplas till en fysisk person och som fås med hjälp av radiokommunikation eller härrör ur förmedlingsuppgifter eller lokaliseringsuppgifter ska utan dröjsmål utplånas, om inte något annat föreskrivs i lag.

38 b §

Temporärt avbrytande och temporär begränsning av sjötrafik

Inrikesministeriet kan för högst sju dygn i sänder förbjuda eller begränsa sjötrafiken på en begränsad del av Finlands territorialvatten och på Saima kanal, om det är nödvändigt för upprätthållande av gränssäkerheten. I brådskande fall som direkt äventyrar gränssäkerheten kan beslutet fattas av chefen för den regionala gränsbevakningsmyndighet vars verksamhetsområde ärendet huvudsakligen gäller, efter att han eller hon har hört andra regionala gränsbevakningsmyndigheter vars verksamhetsområde berörs av ärendet. Inrikesministeriet ska utan dröjsmål underrättas om det beslut som fattats av chefen för den regionala gränsbevakningsmyndigheten. Inrikesministeriet kan fatta beslut om att fortsätta eller upphöra med avbrytandet eller begränsningen av sjötrafiken.

Innan ett beslut enligt 1 mom. fattas ska Trafikverket och Tullen beredas tillfälle att bli hörda, om inte situationens brådskande natur nödvändigtvis kräver att beslutet verkställs omedelbart. Trafikverket svarar för att informera berörda parter om ett i 1 mom. avsett beslut och deltar i verkställigheten av beslutet.

Betänkande FvUB 16/2018 rd

Ett i 1 mom. avsett beslut ska omedelbart återtas eller dess omfattning begränsas, när det inte längre är nödvändigt att avbryta eller begränsa sjötrafiken för upprätthållande av gränssäkerheten.

39 §

Rätt att röra sig på annans fastighet

I fråga om Gränsbevakningsväsendets rätt att tillfälligt använda andra fastigheter än sådana som stadigvarande används av Gränsbevakningsväsendet då detta är nödvändigt med tanke på militär övningsverksamhet, upprätthållande av gränssäkerheten eller en höjning av försvarsberedskapen gäller vad som i 14 § i lagen om försvarsmakten föreskrivs om Försvarsmaktens rätt att tillfälligt använda andra fastigheter än sådana som stadigvarande används av Försvarsmakten. Vad som i 3 och 4 mom. i den paragrafen föreskrivs om staben för en försvarsgren inom Försvarsmakten, garnisonschefen eller den som leder övningen, tillämpas inom Gränsbevakningsväsendet på staben för Gränsbevakningsväsendet, en kommandör för en förvaltningsenhet och en gränsbevakningsman med minst kaptens eller kaptenlöjtnants grad.

54 §

Upphörande och återkallande av gränszonstillstånd

När ett behov som uppstår i Finlands säkerhetspolitiska omgivning förutsätter det, kan gränszonstillståndet för andra än de personer som avses i 53 § 1 mom. 1 och 2 punkten återkallas för högst en månad åt gången, om detta är nödvändigt för upprätthållande av gränsordningen eller gränssäkerheten. Beslutet om återkallande av tillståndet ska omedelbart återtas när det inte längre är nödvändigt. Ett i detta moment avsett beslut om återkallande av gränszonstillståndet kan delges genom offentlig delgivning enligt 55 § i förvaltningslagen (434/2003).

57 §

Gränszonsanmälan

Utöver vad som i 52 § föreskrivs om tillståndsplikt ska till gränsbevakningsmyndigheten på förhand anmälas (*gränszonsanmälan*)

- 1) användning av skjutvapen, sprängämnen eller fjäderdrivna vapen samt avverkning och röjning av skog närmare än 500 meter från gränslinjen,
- 2) flottning, fiske och körning med fordon i gränsvatten.

När ett behov som uppstår i Finlands säkerhetspolitiska omgivning förutsätter det, kan gränsbevakningsmyndigheten bestämma att en gränszonsanmälan ska göras på förhand om vistelse i gränszonen, om anmälan är nödvändig för upprätthållande av gränsordningen eller gränssäkerheten. Anmälningsskyldigheten kan påföras för högst en månad åt gången. Anmälningsskyldighet ska upphävas omedelbart när den inte längre är nödvändig. Ett beslut om anmälningsskyldighet som avses i detta moment kan delges genom offentlig delgivning enligt 55 § i förvaltningslagen.

Betänkande FvUB 16/2018 rd

Gränszonsanmälan görs till den regionala eller lokala gränsbevakningsmyndighet vars verksamhetsområde anmälan gäller. Gränsbevakningsmyndigheten meddelar närmare föreskrifter om hur man ska röra sig eller vistas, hur skjutvapnen ska riktas, hur mycket sprängämnen som får användas på en gång, i vilken riktning träden ska fällas och på vilket sätt samt om andra åtgärder för att förhindra oavsiktliga gränstilldragelser, om det är nödvändigt för upprätthållande av gränsordningen eller gränssäkerheten.

71 §

Begränsningar av rätten att vistas i Gränsbevakningsväsendets lokaler och områden samt vid övningar inom Gränsbevakningsväsendet

Genom förordning av inrikesministeriet får det utfärdas bestämmelser om begränsningar av eller förbud mot rätten att vistas i lokaler eller områden som Gränsbevakningsväsendet besitter, om det är nödvändigt för att förhindra fara för personer eller för att skydda en synnerligen viktig verksamhet inom Gränsbevakningsväsendet. En tillfällig begränsning av eller ett tillfälligt förbud mot rätten att vistas inom en del av ett militärt övningsområde eller en del av ett övningsområde som hänför sig till gränssäkerheten eller på en fastighet som Gränsbevakningsväsendet tagit i användning enligt 39 § 3 mom. kan för den tid övningen pågår eller fastigheten används meddelas av en gränsbevakningsman med minst kaptens eller kaptenlöjtnants grad.

En person som bryter mot ett förbud eller en begränsning av rätten att vistas i den lokal eller det område som förbudet eller begränsningen gäller kan avlägsnas därifrån. Om det är uppenbart att det inte är tillräckligt att en person avlägsnas från platsen och ett brott mot förbudet eller begränsningen inte annars kan förhindras, kan personen gripas. Den som har gripits kan hållas i förvar så länge det är sannolikt att han eller hon gör sig skyldig till brott mot förbudet eller begränsningen, dock högst i 24 timmar från gripandet.

77 a §

Handräckning och assistans av Gränsbevakningsväsendet till polisen vid bekämpning av terroristbrott

För att förhindra eller avbryta ett i 34 a kap. 1 § 1 mom. 2, 3 och 5—8 punkten eller 2 mom. i strafflagen avsett brott som begås i terroristiskt syfte har polisen rätt att på finskt havsområde och inom Finlands ekonomiska zon, på gränsövergångsställen och i närheten av gränsen få sådan handräckning av Gränsbevakningsväsendet som kräver användning av maktmedel som utnyttjar beväpning som skaffats som krigsmateriel, om detta är nödvändigt för att avvärja en överhängande allvarlig fara som hotar ett stort antal människors liv eller hälsa och det inte finns något lindrigare sätt att avvärja hotet.

Betänkande FvUB 16/2018 rd

79 §

Handräckning av Försvarsmakten till Gränsbevakningsväsendet

Gränsbevakningsväsendet har rätt att få handräckning av Försvarsmakten i form av sådan utrustning, personal och särskild sakkunskap som behövs för uppdrag som har samband med upprätthållande av gränssäkerheten i hemlandet samt uppdrag som Gränsbevakningsväsendet ska sköta enligt lagen om sjöfartsskydd, om handräckningen kan ske utan att den äventyrar utförandet av andra uppgifter som enligt lag ska skötas av Försvarsmakten.

Den som ger handräckning som avses i denna paragraf har i ett synnerligen viktigt och brådskande uppdrag rätt att under en gränsbevakningsmans uppsikt använda sådana för uppdraget behövliga maktmedel som gränsbevakningsmannen med stöd av sina befogenheter ger fullmakt till och som med hänsyn till situationen kan anses vara försvarliga. Bestämmelser om rätten till nödvärn finns i 4 kap. 4 § i strafflagen.

Begäran om handräckning framställs av staben för Gränsbevakningsväsendet eller, i brådskande fall, av den förvaltningsenhet som behöver handräckning. Huvudstaben, marinstaben, flygstaben eller arméstaben fattar beslut om att ge handräckning. I brådskande fall får garnisonschefen, kommandören för ett truppförband eller en chef för en militär inrättning besluta att ge handräckning.

79 b §

Kostnaderna för Försvarsmaktens handräckning

Försvarsmakten svarar själv för kostnaderna för den handräckning som Försvarsmakten ger Gränsbevakningsväsendet när handräckningen är nödvändig med beaktande av uppdragets art och hur brådskande det är.

Om handräckningen binder stora resurser och drar ut på tiden så att den väsentligt försvårar de grundläggande funktionerna vid Försvarsmakten eller den enhet som ger handräckningen eller orsakar betydande kostnader, har Försvarsmakten rätt att få ersättning för sina direkta kostnader.

Efter att med den enhet vid Gränsbevakningsväsendet som begärt handräckningen ha förhandlat och avtalat om att verksamheten ska bli avgiftsbelagd, beslutar Försvarsmakten om uttag av ersättning.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av utlänningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till utlänningslagen (301/2004) en ny 184 a § som följer:

11 kap.

Transportörers skyldigheter och påföljdsavgift

184 a §

Transportörers skyldigheter vid trafik över de inre gränserna

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas också vid trafik över de inre gränserna när gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kapitel 2 i avdelning III i kodexen om Schengengränserna och 15 § i gränsbevakningslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet (579/2005) 14 a §, sådan den lyder i lag 1230/2013, och
fogas till 19 §, sådan den lyder i lagarna 689/2009 och 751/2014, ett nytt 4 mom., till 20 § ett nytt 4 mom. och till 20 a §, sådan den lyder i lag 751/2014, ett nytt 3 mom. som följer:

Betänkande FvUB 16/2018 rd

14 a §

Behandling av överskottsinformation som erhållits med hemliga informationsinhämtningsmetoder

Bestämmelser om användning av överskottsinformation som erhållits med hemliga informationsinhämtningsmetoder finns i 47 och 48 § i lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet och i 5 kap. 54 § i polislagen. Bestämmelser om användning av överskottsinformation som erhållits med hemliga tvångsmedel som avses i 10 kap. i tvångsmedelslagen finns i 56 § i det kapitlet.

Överskottsinformation enligt 1 mom. får registreras i de personregister som avses i 7 och 11 §.

19 §

Uppgifter om personer i fordon som passerar den yttre gränsen

De uppgifter som avses i 2 och 3 mom. ska lämnas också vid trafik över de inre gränserna när gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kapitel 2 i avdelning III i kodexen om Schengengränserna och 15 § i gränsbevakningslagen.

20 §

Transportörers skyldighet att lämna uppgifter om flygpassagerare

Denna paragraf tillämpas också vid trafik över de inre gränserna när gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kapitel 2 i avdelning III i kodexen om Schengengränserna och 15 § i gränsbevakningslagen.

20 a §

Transportörers skyldighet att lämna uppgifter om passagerare och besättning i fartygs- och tågtrafik

Denna paragraf tillämpas också vid trafik över de inre gränserna när gränskontroll tillfälligt har återinförts vid de inre gränserna i enlighet med kapitel 2 i avdelning III i kodexen om Schengengränserna och 15 § i gränsbevakningslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning (577/2005) 26 b §, sådan den lyder i lag 1229/2013, samt
fogas till 7 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1229/2013, ett nytt 4 mom. som följer:

7 §

Beslut av republikens president i militära kommandomål inom gränsbevakningsväsendet

Trots vad som föreskrivs i 2 och 3 mom. tillämpas på ett sådant militärt kommandomål inom Gränsbevakningsväsendet som gäller användning av vapenmakt med krigsmateriel som är slagkraftigare än en tjänstemans personliga vapen det förfarande som föreskrivs i 32 § 2 och 3 mom. i lagen om försvarsmakten (551/2007). Vid föredragningen av ett sådant ärende har inrikesministern och chefen för Gränsbevakningsväsendet rätt att vara närvarande och uttala sin uppfattning om det.

26 b §

Studerandes övriga uppgifter

Staben för Gränsbevakningsväsendet kan förordna en studerande på grundkursen för gränsbevakare som har tillräcklig utbildning att även utföra andra uppgifter än övningar som ingår i utbildningen, om detta behövs för skötseln av allvarliga specialsituationer som hör till Gränsbevakningsväsendets ansvarsområde.

Bestämmelser om befogenheterna för studerande på grundkursen för gränsbevakare i uppgifter som avses i 1 mom. finns i 34 g § i gränsbevakningslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av 2 kap. 21 § i polislagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i polislagen (872/2011) 2 kap. 21 § 1 mom., sådant det lyder i lag 753/2014, som följer:

2 kap.

Allmänna befogenheter

21 §

Gränskontroll och tullåtgärder

En polisman har rätt att genomföra in- och utresekontroller med sådana befogenheter som föreskrivs för en gränsbevakningsman i 28 och 28 a § i gränsbevakningslagen. Dessutom har polisen samma befogenheter att använda bild- och ljudupptagningar som skapats vid teknisk övervakning på ett gränsövergångsställe som Gränsbevakningsväsendet har med stöd av 31 § i gränsbevakningslagen. En polisman har samma rätt att styra och begränsa vistelse på ett gränsövergångsställe som en gränsbevakningsman som tjänstgör som chef vid ett gränsövergångsställe och en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad har enligt 30 a § i gränsbevakningslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Betänkande FvUB 16/2018 rd

Helsingfors 20.11.2018

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Juho Eerola saf
vice ordförande Timo V. Korhonen cent
medlem Pertti Hakanen cent
medlem Mika Kari sd
medlem Antti Kurvinen cent
medlem Sirpa Paatero sd
medlem Juha Pylväs cent
medlem Joona Räsänen sd
medlem Vesa-Matti Saarakkala blå
medlem Matti Semi vänst
medlem Tapani Tölli cent
ersättare Jaana Laitinen-Pesola saml.

Sekreterare var

utskottsråd Ossi Lantto.